

Szczyt i parada. Dalsze poparcie Rosji dla chińskich ambicji

Michał Bogusz, Filip Rudnik, Miłosz Bartosiewicz

W dniach 31 sierpnia – 3 września Władimir Putin przebywał w ChRL, gdzie uczestniczył w szczycie Szanghajskiej Organizacji Współpracy (SzOW) w Tiencinie, a następnie odbył wizytę w Pekinie i był gościem honorowym na paradzie z okazji rocznicy zakończenia II wojny światowej i kapitulacji Japonii. W trakcie pobytu podpisano ok. 20 porozumień dwustronnych o charakterze ramowym i technicznym. Na marginesie szczytu doszło też m.in. do spotkania przywódców ChRL, Rosji i Mongolii. Według Gazpromu podpisano „prawnie wiążące memorandum” z chińską CNPC o budowie gazociągu Siła Syberii-2 biegnącego z Rosji przez terytorium Mongolii do północno-wschodnich Chin, a także uzgodniono zwiększenie dostaw za pośrednictwem istniejących gazociągów (łącznie o 8 mld m³ rocznie). Jak dotąd strona chińska nie potwierdziła jednak żadnych szczegółów dotyczących porozumień gazowych.

Szczyt był polityczną demonstracją skierowaną przeciwko USA i Zachodowi. Pokazał efekty kilkunastoletniego procesu rozszerzania SzOW. Z chińsko-rosyjskiego projektu kontroli nad Azją Centralną organizację przekształcono w kolejną platformę gromadzenia poparcia dla supermocarstwowych ambicji ChRL. Moskwa również de facto w pełni poparła chińską wizję przebudowy porządku światowego, którą uznaje za wspólną, a także uznała aspiracje Pekinu do przywództwa nad państwami Globalnego Południa. W zamian uzyskała dalsze wsparcie polityczne i perspektywy pogłębiania współpracy politycznej i gospodarczej – w tym ogólnikową obietnicę szansy na zwiększenie eksportu gazu ziemnego do Chin.

Komentarz

- **Na szczycie SzOW, przy poparciu Rosji, ChRL przeprowadziła słabo zawoalowany atak na USA i ich system sojuszy.** Na spotkaniu Xi Jinping ogłosił „Inicjatywę na rzecz globalnego zarządzania”, która ma przeciwstawić się „zimnowojennej mentalności, hegemonizmowi i protekcjonizmowi” poprzez „przestrzeganie suwerennej równości państw, międzynarodowego porządku prawnego czy praktykowanie prawdziwego multilateralizmu”. W tym samym duchu sformułowano ogłoszoną na szczycie „Deklarację z Tiencinu Rady Głównych Państw SzOW”. Przyjęto też – z chińskiej inicjatywy – szereg porozumień, które mają być realizowane w ramach „Strategii rozwoju SzOW do 2035 r.”. Priorytetami są wzmocnienie bezpieczeństwa regionalnego, zwalczanie terroryzmu i ekstremizmu oraz promowanie integracji gospodarczej – skupienie się na transporcie, energii i technologiach informacyjnych. Zdaniem Wang Yi, ministra spraw zagranicznych ChRL, to „dziesięcioletni plan budowy świata wielobiegunowego”.

- **Wspólna narracja historyczna dotycząca II wojny światowej, przypisująca zwycięstwo nad Państwami Osi wspólnej walce ZSRR i KPCh w Chinach, ma na celu uzasadniać pretensje Pekinu i Moskwy do przebudowy porządku międzynarodowego.** Ma delegitymizować system globalny stworzony przez USA i ich sojuszników, pomniejszając ich rolę lub wręcz negując istotny wkład w zwycięstwo. Jest również propagandowym fundamentem de facto sojuszu chińsko-rosyjskiego, co stanowi przekaz do sceptycznych wobec zacieśniania stosunków grup w obydwu państwach. Wspólna narracja o „braterstwie przelanej krwi” potwierdza także rosnącą koordynację propagandową – liczne podpisane dokumenty dotyczyły współpracy instytucji medialnych. Jest też manifestacją trwałości przymierza i ma być dowodem braku możliwości jego rozbicia, na co ma nadzieję część amerykańskiego establishmentu. Ogromna, perfekcyjnie przygotowana parada umożliwiła Pekinowi zaprezentowanie nowoczesnego potencjału militarnego, który ma być dla Globalnego Południa kolejnym dowodem sukcesu chińskiego modelu modernizacji.
- **Wizyta w Chinach pozwoliła Putinowi po raz kolejny zademonstrować, że Rosja nie jest izolowana międzynarodowo.** Rozmiar jej delegacji (m.in. dwóch wicepremierów, 10 ministrów, szefowie korporacji państwowych i przedstawiciele biznesu) podkreślił znaczenie, jakie mają dla Moskwy relacje z Pekinem. Kreml wysłał zarazem zakamuflowany sygnał Waszyngtonowi, licząc na uzyskanie większych ustępstw USA, zaniepokojonych postępującym uzależnieniem Rosji od Chin. Dla Moskwy korzystne jest również ocieplenie stosunków na linii Pekin–Nowe Delhi (obecny na szczycie premier Narendra Modi spotkał się z Putinem), które w obliczu ostatnich napięć indyjsko-amerykańskich umożliwia Rosji przynajmniej czasowe odwrócenie negatywnego trendu w jej relacjach z Indiami (zob. [Zmierzch rosyjsko-indyjskiego partnerstwa strategicznego](#)). Zaproszenie i umieszczenie Kim Dzong Una na drugim miejscu, zaraz za Putinem, na liście honorowych gości na paradzie to sygnał, że ChRL zaakceptowała pogłębioną współpracę FR i KRLD (zob. [Akceptacja mimo kosztów. Chiny wobec sojuszu Rosji z Koreą Północną](#)).
- **Rosyjskie doniesienia w sprawie gazociągu Siła Syberii-2 tworzą wrażenie postępu w rozmowach, ukrywając zarazem rzeczywisty brak wymiernych korzyści ekonomicznych.** Choć Rosja i Chiny podpisały ponad 20 dokumentów dotyczących kooperacji w różnych obszarach (m.in. energetycznym, rolniczym czy badań kosmosu), nie mają one większego znaczenia gospodarczego. Mimo niepotwierdzonych przez stronę chińską wypowiedzi szefa Gazpromu Aleksieja Millera negocjacje wokół projektu Siła Syberii-2 najprawdopodobniej nie posunęły się naprzód. Uzyskanie zgody na to połączenie jest kluczowe dla Moskwy, jako że Chiny są jedynym odbiorcą zdolnym do zaabsorbowania dużego wolumenu surowca pochodzącego z zachodniosyberyjskich złóż, które przed wojną zasilaty rynek europejski (Siła Syberii-2 ma przesyłać 50 mld m³ gazu rocznie). Jeżeli gazociąg zostanie uruchomiony w latach 30., eksport Gazpromu mógłby zwiększyć się o blisko jedną trzecią pod względem wolumenu, a sprzedaż do Chin wzrosłaby dwukrotnie. Kwestie kluczowe (formuła cenowa i rozłożenie kosztów inwestycji) nadal są przedmiotem rozmów. Stronom nie udało się także porozumieć w sprawie poszerzenia współpracy bankowej (wznowienia działalności systemu UnionPay w Rosji i honorowania kart płatniczych Mir w Chinach). Za przychylny gest w stronę Moskwy należy uznać wprowadzenie od 15 września na rok „próbnego” reżimu

bezwizowego dla wszystkich Rosjan (dotąd dotyczył on tylko zorganizowanych grup).